

“Бекитемин”

Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин ректору,
т.и.д., профессор Т. А. Абдырахманов

“ 05 ” 05 2023-ж.

Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин социалдык гуманитардык илимдер институтунун жогорку мектептин педагогикасы кафедрасынын 2023 - жылдын 21 – июнунда болуп өткөн кеңейтилген отурумунун №21 протоколунан

КӨЧҮРМӨ

Катышкандар:

1. Камчыбек у. Мырзабек – Ж. Баласагын атындагы КУУнун социалдык гуманитардык илимдер институтунун директору, психология илимдеринин кандидаты, доцент;
2. Асипова Н.А.- педагогика илимдеринин доктору, профессор, жогорку мектептин педагогикасы кафедрасынын башчысы;
3. Субанова М.С. - И. Арабаев атындагы КМУнун профессору, педагогика илимдеринин доктору;
4. Мамбетакунов Э.М. – Ж. Баласагын атындагы КУУнун физиканы окутуунун технологиялары жана табият таануу кафедрасынын башчысы, педагогика илимдеринин доктору, профессор, КР УИА корреспондент мүчөсү;
5. Чилдибаев Ж.Б. - Абай атындагы Казакстан улуттук педагогикалык университетинин профессору, педагогика илимдеринин доктору (онлайн);
6. Чоров М.Ж. – И. Арабаев атындагы КМУнун биология жана химия факультетинин деканы, педагогика илимдеринин доктору, профессор (онлайн);
7. Чалданбаева А.К. - И. Арабаев атындагы КМУнун докторантура, PhD (базалык докторантура) жана аспирантура бөлүмүнүн башчысы, педагогика илимдеринин доктору, доцент;
8. Раимкулова А.С.- педагогика илимдеринин доктору, профессор;
9. Карабалаева Г.Т. – педагогика илимдеринин доктору, профессор;
10. Нужный В.А.- педагогика илимдеринин кандидаты, доцент;
11. Калибекова Д.Т. – улук окутуучу;
12. Темиралиева Т.К. - улук окутуучу;
13. Айтымбетова Д.А. - улук окутуучу;
14. Алькулов У.Ж. - улук окутуучу;
15. Баялиева А.С.- улук окутуучу;
16. Нурбекова С.Н.- улук окутуучу;
17. Акматалиева Н.А. – лаборант.

Отурумдун төрагасы Камчыбек у. Мырзабек – псих.и.к., доцент, социалдык гуманитардык илимдер институтунун директору.

Отурумдун катчысы Акматалиева Н.А. – лаборант.

Кун тартиби:

1. Сатыбеков Майрамкул Абдыкуловнанын “Кыргыз Республикасынын билим берүү уюмдарында биологиялык билим берүүнү модернизациялоонун теориясы жана практикасы” аттуу 13.00.01.-жалпы педагогика, билим берүүнүн тарыхы, 13.00.02. – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (биология) адистиктериндеги докторлук диссертациясын талкуулоо.

Докторлук диссертация Ж. Баласагын атындагы КУУнун социалдык гуманитардык илимдер институтунун жогорку мектептин педагогикасы кафедрасында аткарылды.

Илимий кеңешчилер: Асипова Н.А.-п.и.д, профессор (13.00.01); Субанова М.С.- п.и.д., профессор (13.00.02).

Угулду:

1. Отурумдун төрагасы социалдык гуманитардык илимдер институтунун директору, псих.и.к., доцент Камчыбек у. Мырзабек изилдөөнүн негизги теориялык жоболорун жана натыйжаларын баяндоо үчүн М. А. Сатыбековага сөз берди.

2. Сатыбекова Майрамкул Абдыкуловна докторлук диссертация үчүн тандалып алынган теманын актуалдуулугуна, максатына, милдеттерине, маселелерине, иштин жаңылыгына, практикалык баалуулугуна, изилдөөнүн этаптарына, методдоруна, ар бир главанын негизги мазмунуна, диссертациядагы алынган жыйынтыктарына жана алардын натыйжалуулугуна, жүргүзүлгөн педагогикалык эксперименттерде текшерилгендиги боюнча баяндама жасады (баяндама тиркелет).

Камчыбек у. Мырзабек - төрага: Рахмат, диссертанттын баяндамасын уктуңуздар. Анда суроо - жоопторго өтсөк. Суроолорду бере берсениздер болот.

Суроо жооптор:

Карабалаева Г.Т. п.и.д., проф.: 1-суроо: Диссертациянын проблемасы эмнеде?

Сатыбекова М.А. **жообу:** Изилдөөнүн проблемасы Кыргыз Республикасынын билим берүү уюмдарында биологиялык билим берүүнү предметтик жана процессуалдык жактан заманбап талаптарга ылайык модернизациялоонун илимий-теориялык негиздерин аныктоо жана окутуу технологияларын өркүндөтүүнүн педагогикалык шарттарын иштеп чыгуу болгон.

2- суроо: 2-главада парадигма, концепция, жагдай, мамиле деген түшүнүктөр кандай айырмаланышат?

Сатыбекова М.А. **жообу:** Булар бири – биринен изилдөө айдыңынын көлөмү менен айырмаланып турат.

3- суроо: 3-милдетти кантип чечтиңиз?

Сатыбекова М.А. **жообу:** 3-милдет - Кыргыз Республикасынын билим берүүчү уюмдарында биологиялык билим берүүнүн мазмунун жаңылоонун жана өнүктүрүүнүн педагогикалык моделин жана методдорун иштеп чыгуу деп аталган. Бул боюнча педагогикалык модель иштелип чыкты. Ошондой эле, аны ишке ашыруунун методдору анализденди.

Раимкулова А.С. п.и.д., проф.:

1-суроо: 71, 217, 257 – беттерде эксперименталдык окутуунун методологиясы түшүнүгүн кандай кабылдайбыз?

Сатыбекова М.А. **жообу:** Методология эмес методикасы болчу, техникалык ката кетип калган экен.

1-суроо: Биологияны окутууда мектеп чөйрөсүн камсыз кылуу болдубу?

Сатыбекова М.А. **жообу:** Изилдөөдө мектеп чөйрөсүн эмес окуучулардын эрк эмоционалдык чөйрөсүн түзүү каралган.

1-суроо: Цифровизация, электрондук долбоорлор боюнча кандай салымыңыз бар?

Сатыбекова М.А. **жообу:** Абдан жакшы суроо бердиниз. Цифровизация боюнча Биология 7-класста электрондук лабораториялык практикалык иштерди тартып даярдадык айрымдарым ютубдагы жеке каналыма жайгаштырдым. Келечекте окуу китебине QR код менен киргизүүнү пландап жатабыз.

Чалданбаева А.К. п.и.д., проф.:

1-суроо: 2015 жана 2022-жылдагы предметтик стандарттардын эмне айырмачылыгы бар?

Сатыбекова М.А. **жообу:** 2015 жана 2022-жылдагы “Биологиянын” предметтик стандарттары көп деле айырмаланбайт. Болгону күтүлүүчү натыйжалар, жашыл көндүмдөр, туруктуу өнүгүүнү негиздери, функционалдык сабаттуулук кирген.

2-суроо: Предметтик ишмердүүлүк, предметтик компетенттүү ишмердүүлүктү бири бири менен кандай айырмаланат?

Сатыбекова М.А. **жообу:** Предметтик ишмердүүлүк – бул мектеп окуучусунун инсандык жана предметтик өсүш динамикасын чагылдырган бири - бирине тыгыз байланышкан компоненттердин бирдиктүү системасы болуп саналат. Ал эми, предметтик компетенттүү ишмердүүлүк – бул мектеп окуучусунун предметтик билимине негизделген таанып-билүүчүлүк, изилдөөчүлүк, аткаруучулук билгичтиктерди өздөштүрүүгө жана аларды ар кандай шарттарда колдоно билүүгө багытталган жөндөмдүүлүктөрдүн, көндүмдөрдүн, бирдиктүү иш - аракеттердин системасы.

3-суроо: Предметтик компетенттүү ишмердүүлүккө мисал келтирип кетсеңиз?

Сатыбекова М.А. **жообу:** Мисалы, 7-класста биологияны өздөштүргөн окуучу 1-лабораториялык иш боюнча инфузорияны өз алдынча өстүрүп үйүндөгү аквариумдагы балыктарга азык даярдай алат. Муну предметтик компетенттүү ишмердүүлүккө ээ болгон окуучу гана жасайт. Тилекке каршы муну баардык эле окуучу жасабайт. Ал эми жалпы предметтик ишмердүүлүк тигил же бул предмет боюнча алган билимди практикалык жактан колдоно билүү дегенди билдирет.

4-суроо: Окуучулар менен гана иш алып баргансыз студенттер менен эмне иш алып барылды?

Сатыбекова М.А. **жообу:** Окуучуларга гана көңүл бурулду. Ал эми студенттер анкеталык сурамжылоо менен элле калып калышты. Бирок, бул изилдөөдө берилген натыйжаларды мектепте иштей баштаганда же “Биологияны окутуу методикасы” дисциплинасында колдонушса болот.

5-суроо: Экспериментке жаңы статистикалык маалыматты колдонсоңуз изилдөөнүн баалуулугу дагы артылмак.

Сатыбекова М.А. **жообу:** Муну эске алабыз. Буюрса пайдаланабыз.

Чилдибаев Ж.Б. п.и.д., проф. (Казахстан, онлайн): 1-суроо: Сіз ұсынған мектеп биология курсының отандық және шетелдік білім мазмұнінан негізгі өзгешелік принциптерін атап берсеңіз?

Сатыбекова М.А. **жообу:** Биз иштеп чыккан “Биология” 7-класс “Жаныбарлар” курсу боюнча ОМКда элдик таалим - тарбия тажрыйбалары, Кыргызстандын 7 дубан аймагындагы жан жаныбарларды окуп үйрөнүү менен, ал эми “Биология” 8-класс “Адам жана анын ден соолугу” курсу тоолуу өлкөдө жашаган адамдын физиологиясындагы өзгөчөлүктөр, мисалдар менен берилген.

2-суроо: Қазақстан жағдайында соңғы 5 жылда мектепте биологиялык білім берудің спиральдік жүйесі енгізілген бұл мәселеге кандай баға бересіз?

Сатыбекова М.А. **жообу:** Биологиялык билим берүүнүн спиралдык түзүлүшүн М.

Субанова докторлук диссертациясында изилдеген. Абдан туура деп баа берем биз дагы ошол нукта иш алып бардык.

3-суроо: Сіз биология білім беруді модернизациялау жүйесін 7,8 сыныптарға арнап отырсыз, калган 9-11 сыныптар калай болмак, пәннің мазмұндык, құрылымдык, сапалык принциптері калай сабақтастығын таппак?

Сатыбекова М.А. **жообу:** Анкеталык сурамжылоого 6-9 класстын окуучулары катышкан. Негизги мектептин эле маселеси чечилди.

Чыгып сүйлөгөндөр:

Илимий кенешчи п.и.д., профессор Субанова М.С. (13.00.02.): Сатыбекова М.А. тарабынан жүргүзүлгөн монографиялык изилдөөсүнүн **илимий-практикалык артыкчылыктары:** изилдөөнүн натыйжаларын жалпы билим берүүчү орто мектептердин биология мугалимдери жана окуучулары биология сабагында колдонсо болот. Мындан тышкары, 7-класстар үчүн «Жаныбарлар», 8-класстар үчүн «Адам жана анын ден соолугу» курстарынын окуу китептери, мугалимдер үчүн окуу методикалык колдонмолор, окуучулар үчүн иш дептерлер билим берүү практикасына киргизилди. Изилдөөнүн жыйынтыктары биология мугалимдердин билимин өркүндөтүү курстарында, педагогикалык багыттагы биология мугалими адистерин, бакалаврларды, магистрлерди, аспиранттарды даярдоодо колдонууга болот. Диссертациялык иштин жыйынтыктары учурдагы педагогикалык тажрыйбадан алынган илимий фактылар, далилдүү аргументтер жана атайын иштелип чыккан модель жана педагогикалык шарттар менен камсыз болгон. Изилдөөнүн жүрүшү жана анын жыйынтыктары республикалык, эл аралык илимий конференцияларда талкууга коюлуп, массалык-маалымат каражаттарында кеңири орун алуу менен автордун 40тан ашык илимий эмгектеринде жарык көргөн, алардын ичинде 3 окуу китеп (авторлош), 9 окуу-методикалык жана методикалык колдонмолордо (авторлош), 2 типтүү программада, 20 ашык илимий макала (булардын баары түздөн-түз илимий изилдөөгө тиешелүү) бар.

Сатыбекова М.А. тарабынан жазылган «Биологиялык билим берүүнү модернизациялоонун теориясы жана практикасы» аттуу диссертациялык иши докторлук диссертациянын талабына толук жооп берет жана аны коргоого сунуштайм.

Илимий кенешчи п.и.д., профессор Асипова Н.А. (13.00.01.): Бүгүнкү өзгөрмөлүү доордогу илимий техникалык прогресстин өсүшү, илимий маалыматтардын тездик менен алмашышы, билим берүүнүн технологиялык чакырыктарга жооп берүү зарылчылыгы жана аталган көрүнүштөрдүн алкагына адам баласынын, өзгөчө өсүп келе жаткан жаш

муунунун психологиялык мүнөздөмөсүнүн жана таанып-билүү мүмкүнчүлүктөрүнүн өсүшү орто мектептеги билим берүүнүн сапатын жогорулатууну талап кылууда. Билим берүүнүн сапатын жогорулатуу, аны заман жана коом талабына шайкештигин камсыз кылуу, эң алды менен негизги мектептеги билим берүүнүн мазмунун жана технологияларын жанылоону (модернизация) талап кылат. Сатыбекова М.А. тарабынан жазылган “Кыргыз Республикасынын билим берүү уюмдарында биологиялык билим берүүнү модернизациялоонун теориясы жана практикасы” аттуу докторлук диссертациялык иш жогоруда белгиленген талаптарга жооп берет жана ошонусу менен актуалдуу. Диссертациялык иш Кыргыз Республикасында билим берүүнү 2020 - 2040 жылдарга карата өнүктүрүү концепциясынын негизги багыты катары “Жаны муундагы стандарттарды иштеп чыгуу, иштелип чыккан стандарттарга жараша билим берүүнүн мазмунун жана окутуу методикасын жанылоо” талабына ылайык келүү менен мектеп окуучуларынын дүйнө таанымын калыптандыруудагы бүтүндүүлүктү жана өз - ара байланыштуулукту камсыз кылуу аркылуу билим берүүнүн методологиялык негиздерин аныктоо, анын фундаменталдуулугун күчөтүү, инсандын калыптанышындагы универсалдуулукту камсыз кылуу, билим берүү процессинде дени сак, бакубат муунду калыптандырууга багытталган технологиялары киргизүү аракетинде биологиялык билим берүүнүн мазмунун жаңылоо стратегияларын иштеп чыгууга арналган фундаменталдуу илимий эмгек. Изилдөөдөгү белгиленген милдеттер билим берүүнү модернизациялоонун тарыхы жана илимий методологиялык негиздерин, Кыргыз Республикасынын негизги билим берүү уюмдарында биологиялык билим берүүнүн мазмунун жанылоонун жана өнүктүрүү зарылчылыгын, биология илиминин интегративдүүлүк мүмкүнчүлүктөрүн биологиялык билим берүүдөгү башка чет мамлекеттердин алдынкы тажрыйбаларын изилдөө менен аталган предметти окутууда окуучулардын компетенттүү ишмердүүлүгүн өнүктүрүүнүн илимий методикалык жолдору жана педагогикалык шарттарын иштеп чыгуу жана аларды педагогикалык эксперимент аркылуу текшерүү менен ишке ашырылган.

Илимий иштин натыйжалары докторлук диссертацияларга коюлуучу мазмундук, фундаменталдуулук, теориялык жактан терең, практикалык талаптарга жооп берүү ошол эле мезгилде окутуу процессинде колдонууга ылайыктуулугу, технологиялык жактан ийкемдүүлүк мүнөздүү болуу менен заман талабына жооп берген жанычылдыгы айырмаланат. Изилдөө иштеринин жыйынтыктары изденүүчүнүн түздөн-түз катышуусу жана жетекчилиги астында жүргүзүлүп, бүгүнкү күндөгү илим изилдөө методдорун колдонуу жана алынган натыйжалар боюнча окуу куралдарын жазуу, аларды мектеп тажрыйбасында апробациядан өткөрүү, изилдөөнүн негизги жоболору жөнүндө көптөгөн илимий-практикалык конференцияларда билдирүү жасоо, эл аралык деңгээлдеги индексацияланган СКОПУС, РИНЦ басылмаларына жарыялоо аркылуу тастыкталган. Изилдөөчү катары М.А. Сатыбековага илимий демилгелүүлүк, жогорку жоопкерчиликтүүлүк, жаңычылдык, илимий татаал маселелерди чече билүүдөгү кайратмандык жана ийкемдүүлүк мүнөздүү. Каралып жаткан диссертациялык иш автордун көп жылдык илимий изденүүчүлүк аракеттеринин, мектеп мугалими, жогорку окуу жайдын окутуучусу, билим берүү академиясынын илимий кызматкери сыяктуу кесиптик ишмердүүлүктүн натыйжасы болуп эсептелет. Азыркы абалында Сатыбекова Майрамкул Абдыкуловна тарабынан жазылган бул докторлук диссертация илимий максатына жеткен, фундаменталдуу, Кыргыз Республикасында биология боюнча билим берүүнүн сапатын жогорулатууну камсыз кылууга салым кошуучу эмгек болуп эсептелет. Диссертациялык иш

аталган адистиктер боюнча докторлук диссертацияны аткаруунун бардык талабына толук жооп берет жана коргоого сунуштайм.

П.и.д, проф. Чоров М.Ж. (онлайн) - Изилдөөнүн натыйжаларынын апробацияланышы жана практикага киргизилиши чоң мааниге ээ деп эсептейбиз. Жарык көргөн эмгектердин орчундуулары предметтик стандарт, окуу программалары, окуу китептери, методикалык колдонмолор, окуучулар үчүн иш дептерлери, сунуштамалар, макалалар саналат. 7 - класс “Биология” “Жаныбарлар”, 8 - класс “Биология” “Адам жана анын ден соолугу” окуу методикалык комплексинин КР ББИ министрлигине караштуу “Окуу китеби” борбору тарабынан экспертизалардан өткөрүлгөндө мен дагы илимий экспертиза жүргүзүүгө катышып калдым. Жарыяланган эмгектери боюнча жетишээрлик балл топтолгон экен. РИНЦ жана SCOPUS макалалары жарыяланыптыр. Бул автордун ишинин натыйжалуулугун айтып турат. Ошондуктан бул докторлук изилдөөнү коргоого сунуш кылам.

П.и.д., доцент Чалданбаева А.К. - 2022-жылдагы Биологиянын предметтик стандартты бул изилдөө илимий жактан негиздеп жатат, автор өзү ошол стандартты иштеп чыгуучулардын бири болуп саналат. Предметтик стандарт илимий жактан негизделсе биологияны окутуу методикасына байланышкан баардык катышуучуларга жакшы болот. Биологдор үчүн бул эң зор салым. Методикалык жактан көбүрөөк мисалдар кирсе болмок. Айрыкча Кыргызстанга тиешелүү болсо. Кайсы бир темага ылайык санариптик технологияларды кирсе жакшы болот. Сиз айткан окуу китебине QR код менен киргизүү дагы абдан маанилүү. Майрамкүл Абдыкуловна жетилген, компетенттүү окумуштуу. Мен колдойм жана диссертацияны коргоого сунуш кылам.

П.и.д., проф. Раимкулова А.С.- Диссертацияда берилген ар бир илимий натыйжанын (жобонун) тыянактары, корутундулары негиздүү. Биология предмети боюнча билим беруунун мазмуну предметтик компетенттүү ишмердүүлүктүн, биологияны окутуунун теориялык жана практикалык концепцияларынын негизинде каралып, курстун мазмунунда системалуулук, бир бутундүүлүк багыты эске алынган (I баптын 1.1.,1.2.-параграфтары). Кыргыз Республикасынын билим берүү уюмдарында биологиялык билим берүү системасын модернизациялоонун тарыхый жана илимий-теориялык негиздери аныкталып, биологиялык билим берүүнүн теориядагы жана практикадагы абалы талданып, жетишилген ийгиликтер жана кемчиликтердин мүнөздөлүп, алардын пайда болуу себептери ачып көрсөтүлгөн (I баптын 1.1.,1.3.-параграфтары). Биологиялык билим берүүнүн мазмунун жаңылоонун педагогикалык модели жана биологиянын жаңыланган мазмуну, окутуу технологиялары жана окутуу жолдору иштелип чыккан (2 баптын 2.1.,2.2.,2.3-параграфтары). Негизги мектепте биологиянын жаңыланган түзүлүшүнүн, мазмунунун окуучулардын универсалдык окуу аракеттерине жана предметтик ишмердүүлүктөрүнө тийгизген оң таасири илимий - методикалык жактан негизделген жана биологиянын жаңыланган мазмунун жана окуучулардын билим алуу мотивациясын калыптандыруунун педагогикалык шарттары аныкталынган. (3 баптын 3.1.,3.2.,3.3-параграфтары). Биологияны окутуунун мазмунун модернизациялоого багытталган технологияларды колдонуу, изилдөө учурунда иштелип чыккан калыптандыруучу модель жана педагогикалык шарттары билим берүү процессине киргизилген, биология сабагы боюнча өркүндөтүлгөн окуу методикалык

комплекси педагогикалык эксперимент аркылуу ишке киргизилген (4 баптын 4.1.,4.2.,4.3-параграфтары).

Диссертациялык иштин темасынын актуалдуулугун, педагогика илими үчүн зарылдыгын, алынган тыянак-натыйжаларынын далилдүүлүгүн, илимий жаңылыгын жана теориялык, практикалык жактан баалуулугун эсепке алуу менен, докторлук диссертацияны коргоого сунуш кылам. Сатыбекова Майрамкул Абдыкуловна педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын алууга татыктуу деп эсептейбиз.

П.и.д., проф. Карабалаева Г.Т.- Изденүүчүнүн эң баалуу салымы төмөнкүлөр болуп саналат. Башка авторлор менен биргеликте “Биология” предметинин экинчи муундагы стандартын (2015-2017 жж.), окуу программасын (2018 - 2022 жж.) жана 7 – класс “Биология” “Жаныбарлар”, 8 – класс “Биология” “Адам жана анын ден соолугу” окуу китептерин, бул курстар боюнча мугалимдер үчүн методикалык колдонмолор жана окуучулар үчүн иш дептерлери кыргыз жана орус тилинде билим берген орто мектептер үчүн жазылып, илимий, педагогикалык, антидискриминация жана гендерлик комиссиянын экспертизаларынан өткөрүлүп, республиканын жалпы орто билим берүү мектептеринин биология мугалимдери тарабынан талкууланып, жактырылган экен жана практикага киргизилген. Ошондой эле, негизги мектепте биологиянын түзүлүшүнүн, мазмунунун биологиянын предметтик стандартынын негизинде логикалык ырааттуулукта жаңыланышынын илимий деңгээлин жана прикладдык жактан ишке ашыруу жолдору иштелип чыккандыгында. Окуучулардын предметтик ишмердүүлүктөрүн, окуучулардын билим алуу мотивациясын калыптандырууга арналган эксперимент уюштуруп, анын натыйжалуулугун тастыктаганда жатат.

Алынган натыйжалар практикалык өнүктө абдан маанилүү, анткени изилдөөнүн жыйынтыктары биология мугалимдеринин билимин өркүндөтүү курстарында, педагогикалык багыттагы биология мугалими адистерин, бакалаврларды, магистрлерди, аспиранттарды даярдоодо колдонууга болот. Диссертацияны түзүлүшүнүн логикасы жана жазылышынын илимий стили коюлган талаптарга ылайык келет. Диссертацияда маанилүү практикалык материалдар берилген жана негизги милдеттери ачылган, өтө терең талдоо берилгендигин белгилегим келет.

Бирок, диссертациялык жумушта изденүүчү тарабынан кемчиликтердин жана мүчүлүштүктөрдүн орун алышына жол берилген. Алардын негизгилери:

1. Киришүүдө илимий аппараттын саны жана кээ бирлеринин аталыштары инструкциянын талаптарына жооп бербейт. Мисалы, теманын изилдениш деңгээли, изилдөөнүн предмети, изилдөөнүн объекти өз алдынча бөлүнүп каралбайт. Гипотеза, изилдөө этаптары киришүүдө каралбайт, авторефераттагы мазмунду киришүү менен шайкеш келтирүү керек, авторефераттын көлөмү чоң. Кыскартылган аббревиатуралардын чечмеленген тизмесин диссертациянын мазмунунан кийин жайгаштырууну сунуштайм. Биринчи бап боюнча: Баптын аталышы милдетке дал келбейт. 1-милдетте: Биологиялык билим берүүнүн илимий-теориялык негиздерин, өнүгүү тенденцияларын тактоо жана практикадагы абалын аныктоо... жөнүндө белгиленгенине карабай, баптын аталышында “...илимий – методологиялык негиздери”... деп аталып жана 2 бап “Изилдөөнүн методологиясы жана методдору” деп аталган. Методологиянын аталышы эки жолу берилип жатат 1 жана 2 бапта. Биздин сунуш боюнча 1 бап “Кыргыз Республикасынын илимий - теориялык негиздери” деп аталса тура болмок. 3. п. 1.1. “Билим берүүнү

модернизациялоонун тарыхы жана илимий методологиялык негиздери” - деген параграфты 2 бапка которсо логикалык жактан туура болмок, же илимий-теориялык деп аталса туура болмок. Жалпысынан, изденүүчү чоң жана максаттуу иштерди жасаган, аларды бүткөрүлгөн жана өз алдынча жүргүзүлгөн деп эсептөөгө болот. Айтылган сын-пикирлерди эсепке алуу аткарылган иштин денгээлин көтөрөт деп ишенемин. Сатыбекова Майрам Абдыкуловнанын «Кыргыз Республикасынын билим берүү уюмдарында биологиялык билим берүүнү модернизациялоонун теориясы жана практикасы» аттуу темада жазылган диссертациялык иши Кыргыз Республикасынын “окумуштуулук даражаларды ыйгаруу тартиби жөнүндө” Жобосунун талаптарына жооп берет жана коргоого сунуш кылам.

Улук окутуучу Баялиева А.С. - изилдөөнүн темасынын актуалдуулугу эч кандай шек жаратпайт, илимий аппараты жогорку денгээлде чечилген. Келечекте биология мугалимдерине пайдасы чоң. Ошондуктан коргоого сунуштайм.

Рецензент п.и.д., профессор Мамбетакунов Э.М. (13.00.01.): -Урматтуу кесиптештер! Изилдөөнүн актуалдуулугунда сөз жок. Чындыгында биологиялык билим берүү табигый илимдердин ичинде орчундуу орунду ээлейт. Изилдөөнүн нугу Кыргызстандын окумуштууларын изилдөөдөн башталса болмок. Алардын ишин анализдөө керек. Модернизациялоо жаңырттып туруу, ушул күнкү кебетени берүү болуп саналат. М. Субанованын эмгегинен айырмасын так аныкта дедим эле аныктаптыр. Бүгүнкү докладда ошол нукта кетип жатканын байкадым. Теория абдан көп жазылган, биологиялык материалдарды көбүрөөк кошуу керек. Предметтик компетенттүү ишмердүүлүк термини туура кирген. Окуучунун компетенттүү ишмердүүлүгү кандай болот? Ошону конкреттүү мисалдар менен бекемдөө зарыл. Диссертациянын мазмунунда негизги мектептин гана маселеси чечилип жаткандан кийин темага тактоо киргизип коюу керек. Антпесе, билим берүү уюмдары дегенде абдан көп маселени моюнга алып аласынар же чечип бүтө албайсынар. Ошондуктан теманы “Негизги мектеп” деп гана алуу керек. Ошондой эле, “билим берүү” деп тургандан кийин 13.00.02. – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (биология) шифрын биринчи коюп, 13.00.01.-жалпы педагогика, билим берүүнүн тарыхы шифрын экинчиге жылдыруу керек. Ушундай болсо гана тема диссертациянын мазмунуна дал келет, ал эми темага жараша адистиктердин ордун алмаштырып койсо туура келген болот. Майрамкүл Абдыкуловна көптөн бери активдүү иштеп келе жатканын билебиз. Чыгарган окуу китептери кыргыз жана орус тилдеринде чыгып, практикага кирип жаткан экен. Мен дагы колдойм жана коргоого сунуш кылам.

Рецензент п.и.д., профессор Чилдибаев Ж.Б. (13.00.02.) (Казакстан, онлайн): Күрметті әріптестер! Әлемдік білім беру кеңістігінде заманауи талапка сай білім беру жүйесін, мазмұнын, оқыту методикасын оңтайландыру (модернизациялау) қарқынды дамуда. Осы тұрғыдан алғанда диссертант М.Сатыбековнаның темасы ешқандай күмән туғызбайды, яғни актуалды. Оның үстіне диссертация мақсаты Қыргыз Республикасының 2020-2040 жылдарға арналған тұжырымдама мен және 2022 жыл, 22-шілдеде қабылдаған мектептерге арналған білім беру стандартына толық сәйкес жазылған.

Ендігі жерде диссертацияның мақсат міндеттеріне келетін болсақ қорғауға 5 міндет қойылған: Диссертант 1,2 міндеттерді шешуде отандық және шетелдік педагог-методист ғалымдардың монографияның және іргелі ғылыми еңбектеріне терең талдау жасай отырып өзінің ой-пікірін теориялық, методикалық тұжырымдамасын жасаған. Бұл зерттеулер мен концепциялар білім мазмұнын интеграциялауда, ғылыми-теориялық тұрғыдан

биологиялык бiлiм берудегi жаңашабагыт, бағдар, инновация деп қорғауға болады. Әсіресе оқушылардың пәндік құзыреттілігін игеруде үлкен рөл атқаратыны сөзсіз.

Диссертант Майрамкул Абдыкуловна алға қойған міндетті шешуде Қырғыз Республикасының бiлiм беру ұйымдарына қажетті зерттеулерін тұжырымдай келіп мемлекеттік дейгейде практикалық маңызы зор биологиялык бiлiм беру мазмұнынан жаңа құрымды педагогикалык модель мен оқыту педагогикасын ұсынған. Бұл ұсыныс ТМД елдерінде бiлiм беру жүйесінде ескерілетін тың жағдай болмақ. Диссертант зерттеудің 4-мiндетi бойынша биологиялык бiлiм беру мазмұнын оқушылардың пәндік компонент іскерлігін арттыруға, жаратылыстану ғылымдарымен сабақтастығына, бiлiмдердiң инварианттық ядросының сақталуына, бiлiмнiң практикамен ұштасуына, отандық салт-дәстүрмен байланысы жан-жақты маңызы зор зерттеулер жасалған.

Диссертант алдына қойылған міндеттерді орындаубарысында негізгі мектеп биологиясының жаңаланған құрылымын, мазмұнын универсалдық принципін сақтап пәндік компонент негізінде методикалык тұрғыдан тұжырымдап жаңа педагогикалык шарттарын анықтап берген. Нәтижесінде, мектепке арналған «Жануарлар» (7-кейс), «Адам және оның денсаулығы» (8 кейс) оқулықтарын, мұғалімдерге арналған оқу методикалык құралын, оқушылар үшін жұмыс дәптерін, оқу процесіне енгізген. Автордың ҚР бiлiм беру жүйесіне берген жетістіктері: 6-9 сыныптарға арналған оқу программасы «Жануарлар» (7 сынып оқу құралы), «Адам және оның денсаулығы» (8 сынып оқулық) және олардың жұмыс дәптері, оқу методикасы, 6-9 сыныптарға арналған бiлiм стандартын жасаған. Сол сияқты диссертанттың жарық көрген 28 ғылыми-әдістемелік мақалалар мен оқу құралдары автордың бiлiм саласындағы тәжірибесі мол бiлікті әрі кәіби маман-зерттеуші методист екенін көрсетеді. Барлық алған, тұжырымдалған нәтижелер көп жылдар бойы мектеп қабырғасында эксперименттік іс-тәжірибеден өткізіліп жақсы нәтижелер алынған. Осының бәрі диссертанттың актуальды және қолданбалы практикалык жаңалығы мен жетістігі деп білеміз.

Қорыта келгенде, М. Сатыбекованың докторлық жұмысы 13.00.02 – оқытудың теориясы мен методикасы, 13:00.01 – жалпы педагогика бойынша заманауи талапқа сай орындалған жеке жұмыс және оны ашық қорғауға ұсынуға болады, толық құптаймын.

П.и.д., профессор Асипова Н.А. -Э. Мамбетакунович сунуш қылгандай темаға тактоо киргизүүгө жана шифрлардын ордун алмаштырууга макулбуз. Ошондой десек туура болот экен. Диссертациянын мазмуну ошого дал келип турат.

П.и.д., профессор Субанова М.С. – Мен дагы теманы “Негизги мектепте биологиялык билим берүүнү модернизациялоонун теориясы жана практикасы” деп аталганы жана 13.00.02 - шифрын биринчи, ал эми 13:00.01 – жалпы педагогиканы экинчи коюу туура чечилди, мен макулмун. Бул эмгек аркылуу биологиянын методикасына дагы бир салмактуу эмгек кошулат деп ойлойм.

Сатыбекова М.А. - Урматтуу бүгүнкү отурумдун катышуучулары, кафедра мүчөлөрү, Эсенбек Мамбетакунович, Маматкан Жетимишевич, Абай атындагы Казакстан улуттук педагогикалык университетинин профессору Жумадил Байдилдеевич. Менин ишимди убакыт бөлүп окуп, мен учун баалуу сунуш - пикирлериңиздерди айтканыңыздарга терең ыраазычылыгымды билдирем. Чындыгында биринчи талкуудан өтүп жаткандыктан

ар бириңиздердин пикириңиздер биз үчүн зарыл жана баалуу, сиздердин пикириңиздер менен ишибиздин деңгээли көтөрүлөт деп ойлоймун. Убакыттан пайдаланып изилдөө ишинде кенеш берип, жол көрсөткөн илимий кеңешчилерим п.и.д., профессор М. С. Субановага, п.и.д., профессор Н.А. Асиповага терең ыраазычылыгымды билдиремин. Ал эми жогоруда көп жакшы сунуштар айтылды, коргоого чейин айтылган сунуш-пикирлерди эске алабыз. Баарыңыздарга ыраазычылык билдиремин.

Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин социалдык гуманитардык илимдер институтунун жогорку мектептин педагогикасы кафедрасынын кеңейтилген отуруму

ТОКТОМ КЫЛАТ:

1. Сатыбекова Майрамкул Абдыкуловнанын “Кыргыз Республикасынын билим берүү уюмдарында биологиялык билим берүүнү модернизациялоонун теориясы жана практикасы” аттуу 13.00.01.- жалпы педагогика, билим берүүнүн тарыхы, 13.00.02. – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (биология) адистиктеринде аткарылган докторлук диссертациясы бардык талаптарга толугу менен жооп берет деп эсептелсин жана коргоого сунушталсын.

2. Сатыбекова Майрамкул Абдыкуловнанын “Кыргыз Республикасынын билим берүү уюмдарында биологиялык билим берүүнү модернизациялоонун теориясы жана практикасы” аттуу докторлук диссертациясынын темасы: “Негизги мектепте биологиялык билим берүүнү модернизациялоонун теориясы жана практикасы” деп өзгөртүлсүн жана темага ылайык 13.00.02. - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (биология) адистиги биринчи, 13.00.01.-жалпы педагогика, билим берүүнүн тарыхы адистиги экинчи болуп коюлсун.

Төрага: Добушка коем. “Макул”- бардыгы, “Каршы” – жок. “Калыс” – жок. Бир добуштан кабыл алынды.

Ж. Баласагын атындагы КУУнун социалдык гуманитардык илимдер институтунун директору, псих.и.к., доцент

Камчыбек у. Мырзабек

**Отурумдун катчысы
21. 06. 2023.**

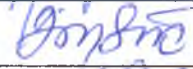

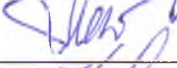

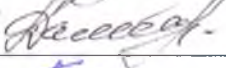

Акматалиева Н.А.

Камчыбек у. Мырзабектин колтамгасын тастыктаймын.
Бөлүм башчысы Жайнакова А.А.

**Ж. Баласагын атындагы КУУнун социалдык гуманитардык илимдер
институтунун жогорку мектептин педагогикасы
кафедрасынын №21 кеңейтилген отурумуна катышкандар**

“21” июнь 2023 ж.

№	Ф А А	Колу
1	Асипова Нурбүбү Асаналиевна	
2	Мамбетакунов Эсенбек Мамбетакунович	
3	Раимкулова Ажарбүбү Супуровна	
4	Камчыбек уулу Мырзабек	
5	Карабалаева Гульмира Таштановна	
6	Сатыбекова Майрамкүл Абдыкуловна	
7	Нужный Вячеслав Александрович	
8	Калибекова Дамира Тологоновна	
9	Темиралиева Тынара Кубатовна	
10	Алыкулов Урмат Жумабекович	
11	Айтымбетова Динара Анарбековна	
12	Баялиева Айсулуу Суютбековна	
13	Чалданбаева Айгуль Кушчубековна	
14	Нурбекова Самара Нурбековна	
15	Акматалиева Насипа Акматалиевна	
16	Чоров Маматкан Жетимишевич	онлайн
17	Субанова Мейлкан Субановна	
18	Чилдибаев Джумадил Байдильдаевич	онлайн